

SOSYOLOJİ: GEÇMİŞTEN GELECEĞE

Sözün dönüp dolaşıp sosyolojiye geldiği söyleşilerde, sosyolojiye teğet duran birisinden konuşmasının başında ya da sonunda “yeni bir bilim dalı olan sosyoloji” ifadesini duymaya o denli alışmışızdır ki, sosyolojinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkışından 200 yıla yakın bir sürenin geçmiş olduğu, 1914’ten bu yana üniversitelerimizde sosyoloji kürsülerinin bulunduğu gerçeğini âdeta unuttur ve sosyolojiye ilişkin içimizde hep varolan fakat adını koyamadığımız “bir şeylerin tam yerine oturmadığı” duygusunun yarattığı tedirginliği bilinç düzlemindeki sorumluluk anlayışımızla çakıştırmamaya özen göstererek kendimizi söz konusu ifadede içkin olan sözde mazeretin aşına ama konforsuz rahatlığına kolayca bırakırız. Kuşkusuz bir bilim dalı için 200 veya 77 yaşında olmak, o bilim dalının durmuş oturmuş olduğuna bir kanıt teşkil etmez. Ama modern fiziğin veya kimyanın da scientia olmaya geçişleri için Aydınlanma Dönemi’ne tarih düştükleri, sosyolojinin konularının da önceleri felsefeden hukuka, tarihten siyaset bilimine kadar genişleyen bir entelektüel etkinlik yelpazesi içinde ele alınmış olduğu dikkate alındığında, sosyolojinin zengin bir birikimin üstüne yaslandığı ve yaşça benzerlerinin pek de gerisine düşmediği ortaya çıkar. Aynı şekilde, 1915 yılında ilk sosyoloji kürsüsünün kurulduğu Darülfünun’da mevcut olan diğer kürsüler ile günümüz Türkiye’sinin üniversitelerinde öğretilen bilimler arasındaki çeşitlilik farkını gözönünde bulundurduğumuzda 77 yıllık bir geçmişe sahip olmanın hiçbir biçimde azımsanamayacağı da kabul edilmelidir. Kuşkusuz herhangi bir şeyin yaşı onun gelişmişliğinin tek göstergesi olamaz. Nitekim yukarıda değinilen sosyolojiye ilişkin “bir şeylerin tam yerine oturmadığı” duygusunu hâlâ içimizde taşıyor olmamızı besleyen nedenlerden biri de bu olsa gerek.

Gelişmenin bir süreç olduğunu, bir çevre içinde o çevrenin öğeleriyle ve diğer süreçleriyle etkileşerek gerek içteki potansiyelin açığa çıkarıldığını, gerek mutasyonlara uğranıldığını, böylelikle kazanılan yeni karakteristiklerle oluşturulan yeni yapıların yarı-kararlı dengeliğinin -buna paradigma ya da episteme de diyebilirdik- sadece birer mo-